Otázka: Právo

Předmět: Základy společenských věd

Přidal(a): David Macháč

Právo

- souhr norem stanovených a zabezpečených státem
- každý občan může činit, co není zákonem zakázáno a nikdy nesmí být nucen činit, co zákon neukládá

Historie práva

- nepsané, ústní, zvykové právo
- normativní právo
- přichází se vznikem prvního státu
- Chamurabiho zákoník – na kamenné desce, 18 000 př.n.l.

kontinentální typ

- hlavním pramenem práva je zákon (psané právo)
- rozdělení na veřejné a soukromé právo

anglosaský typ = Common law

- převažují zde soudní precedenty a právní obyčeje

- nerozlišuje se na soukromé a veřejné
- vychází ze soudních rozhodnutí
- porota, soudce, obhájce, obžalovaný, státní zástupce

ROZDĚLENÍ PRÁVA

1. Veřejné právo – upravuje právní vztahy, v nichž stát a jeho orgány vystupují jako nadřazení nositelé moci, patří sem správní, finanční a trestní právo
2. Soukromé právo – účastníci právních vztahů si jsou rovni, patří sem obchodní, rodinné a pracovní právo

Další dělení:

právo subjektivní

- oprávnění jedince chovat se určitým způsobem – něco konat nebo nekonat, obdržet či požadovat
- oprávnění vyžadovat plnění povinností od druhých

právo objektivní

- soupis pravidel chování závazných pro všechny členy společnosti
- je obsaženo v právních normách (zákonech, nařízeních,..)
- jsou stanoveny pravidla i sankce za jejich porušení

PRÁVNÍ STÁT

- stát, jehož základem je právní řád – veškeré zákony musí být podloženy morálními etickými pravidly, nedodržování zákonů je trestáno

SYSTÉM PRÁVA

- podle společných rysů a principů

Mezinárodní právo – zabývá se vztahy mezi ruznými státy, mezi státy a mezinárodními organizacemi

Vnitrostátní právo – řeší vztahy mezi subjekty na ůzemí jednoho státu

Hmotné právo

Procesní právo

PRÁVNÍ ŘÁD

- tvoří všechny právní normy, zákony ve státě:
- Ústava
- Zákony
- Vládní nařízení
- Vyhlášky ministrů
- Vyhlášky nižších státních orgánů (zastupitelstva, obce)

Právní normy

- závazné obecné pravidlo chování, které je vyjádřeno zvláštní, státem uznanou formou a jehož zachování je státní mocí vynutitelné
- každá právní norma má jinou sílu a jiný význam:
- podle závaznosti

1. kogentní (donující) – povinné, musíme je dodržovat, nepřipouští odchylky v chování
2. dispozitivní (podpůrné) – spíše doporučují, např. platba penzijního pojištění

- podle způsobu chování

1. zavazující – přikazují, zakazují nějakou činnost
2. opravňující – umožňují nám volbu chování

- při nedodržení právních norem hrozí sankce

PRÁVNÍ VĚDOMÍ

- znalost právního řádu a jeho dodržování (neznalost neomlouvá)

PRÁVNÍ OBYČEJE

- zvyky, tradice
- psané i nepsané

LEGISLATIVA

- tvorba právních norem

PŘEDPIS

- soubor právních norem

PLATNOST PRÁVNÍ NORMY

- právní norma byla vytvořena předepsaným způsobem příslušným právním ogránem, a tak se stala součástí právního řádu, zákon je platný ode dne vydání

ÚČINNOST PRÁVNÍ NORMY

- je povinnost se daným přepisem řídit a dodržovat ho
- zákony a předpisy nabývají účinnosti později než platnosti

- meziobdobí = Vacatio Legs – období mezi platností a účinností, určený čas ke studijní a organizační přípravě

PŮSOBNOST PRÁVNÍ NORMY

- Osobní – vymezuje, na které osoby se právní norma vztahuje
- Územní
- Časová
- Věcná

SANKCE

- potrestání, postih za porušení nějakých pravidel, může být ústní domluvou, sankciobvat můžou i úřady obecní správy

TREST

- vzniká až na základě soudního rozhodnutí, má vyšší váhu

PRÁVNÍ SUBJEKTIVITA

- je způsobilost mít práva a povinnosti a mít způsobilost k právním úkonům – osoby právnické i fyzické

ZPŮSOBILOST K PRÁVŮM A POVINNOSTEM

- u fyzických osob vzniká narozením a končí smrtí
- u právnických osob vzniká s jejich vznikem

OBČANSKÉ PRÁVO

- právní vztahy a předpisy, které upravují vztahy právnických a fyzických osob
- spadá pod soukromé právo (rovnocenné postavení)
- převažují zde dispozitivní normy
- hlavním pramenem je občanský zákoník

FYZICKÉ OSOBY

- občané, jednotlivci
- mají právní subjektivitu a způsobilost k právním úkonům

PRÁVNICKÉ OSOBY

- uměle vytvořené sdružení osob nebo majetku
- vystupují vlastním jménem a mají vlastní právní subjektivitu
- např. Obchodní společnost, politické strany, apod.

DĚLENÍ OBČANSKÉHO PRÁVA

Právo věcné

- vlastnictví, spoluvlastnictví, právo držby

právo závazkové = obligační

- upravují vztahy, v nichž osoba opravněná žádat splnění nějaké povinnosti, činnosti od jiné osoby

PŘEDMĚTY

- jsou věci, které mají vyčislítelnou hodnotu
- Hmotné
- věci movité – lze je přemístit beze změny podstaty
- věci nemovité
- věci spotřebitelné
- věci opotřebitelné
- věci dělitelné
- věc a její hlavní součásti (panelový dům – bytové jednotky)
- nehmotné
- nemají hmotnou podstatu, ale mají majetkovou hodnotu

OCHRANA OSOBNOSTI

- ochrana života a zdraví, jména a cti, projevu osobní povahy
- bez souhlasu osoby nesmí být zveřejněny dokumenty osobní povahy
- při porušení má poškozený právo na odškodné

VLASTNÍCKÉ PRÁVO

- patří mezi právo věcné
- vlastník je oprávněn disponovat s věcmi v rámci zákona
- meze užívání věci jsou vytyčeny sousedským právem – vlastník musí dbát, aby užíváním věci nenarušoval okolí
- stát může vyvlastňovat pozemky, ale musí být poskytnuta náhrada, na základě zákona ve večejném zájmu (dálnice)
- nabytí majetku smlouvou nebo rozhodnutím státních orgánů – smlouva o převodu nemovitosti – vždy písemná
- nález ztracené věci – člověk nenabývá vlastnictví, ztracená věc se musí vrátit přímo vlastníkovi nebo státnímu orgánu

DĚDICKÉ PRÁVO

- upravuje přechod majetku zemřelé osoby = zůstavitele na dědice

- dědit mohou jak právnické tak fyzické osoby, dědictví se získává v den smrti zůstavitele
- musí být potvrzeno soudem, pokud nejsou dědicové, dědí stát, závěť musí být ověřena notářem
- dědictví ze zákona:
- děti a manželka
- manžel/ka, rodiče, kteří žili se zemřelým minimálně rok ve společnosti, druh/družka
- sourozenci zesnulého, druh/družka
- prarodiče, děti, rodiče, strýcové a tety
- neopomenutelní dědicové – děti
- zůstavitel může své děti vydědit a to z vážných důvodů uvedených v občanském zákoníku

SPOLUVLASTNICTVÍ

- věc je vlastněna nejméně 2 osobami
- Podílové – rozhodnutí na základě většiny
- Bezpodílové – spoluvlastnictví mezi manželi, majetek nabytý za dobu trvání manželství

DRŽBA

- patří mezi práva věcná
- je to faktické ovládání věci
- Oprávněná

Soukromé právo

- účastníci právních vztahů jsou si rovni

Rodinné právo

- zabývá se vztahy mezi členy rodiny, popřípadě otázkami náhradní rodinné péče

manželství – civilní X cirkevní